

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2024 Šárka Exnarová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Ženy v mládežnických politických organizacích

Bakalářská práce

Autor/ka práce: Šárka Exnarová

Studijní program: Politologie a veřejná politika Vedoucí

práce: Mgr. Jakub Stauber, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Šárka Exnarová

30.4 2024

Bibliografický záznam

EXNAROVÁ, Šárka. *Ženy v mládežnických politických organizacích*, Praha, 2024. 97 s.

Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jakub Stauber, Ph.D.

Rozsah práce:

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá tématem žen v mládežnických politických organizacích. Nízký podíl žen v politice je již poměrně často probíraným faktem, mládežnické politické organizace přitom mohou sloužit jako jakási "brána do politiky". Práce zkoumá, co vede mladé ženy ke vstupu do mládežnických politických organizací, jaké jsou jejich zkušenosti s členstvím a jaké mají další politické ambice. Kromě toho se zabývá také jejich osobními zkušenostmi s další politickou participací a celkovým náhledem na problematiku žen v politice, včetně identifikace překážek, které limitují ženy v politice.

Abstract

This bachelor thesis focuses on the topic of women in youth political organizations. The low proportion of women in politics is already a frequently discussed fact, and youth political organisations can serve as a kind of "gateway to politics". This paper explores what leads young women to join youth political organisations, what their experiences of membership are and what their other political ambitions are. In addition, it also explores their personal experiences of further political participation and their overall perspective on women in politics, including the identification of barriers that limit women in politics.

Klíčová slova

ženy, mládežnické politické organizace, mladí politici, Mladí lidovci, MOD, TOP tým, Mladé ANO, Mladé Pirátstvo, mSTAN

Keywords

women, youth political organizations, young politicians

Title/název práce

Women in youth political organisations

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu Jakubovi Stauberovi.

Obsah

Úvod	6
Přehled o stavu poznání	8
Výzkumné otázky:.....	11
Analytická část	16
Závěr.....	28
Summary	32
Použitá literatura.....	36

Úvod

Tématu mládežnických politických organizací se v prostředí české politologie v minulosti nedostávalo mnoho pozornosti. Svůj vliv na to může mít fakt, že v České republice se mládežnické politické organizace dosud nedopracovaly k takovému postavení, jako v některých západních zemích, kde mají tyto organizace delší tradici. Tyto organizace je přitom možné považovat za jakousi “bránu do politiky“ – umožňují mladým lidem seznámit se s politikou, získat důležité kontakty v rámci vlastní organizace i mateřské strany a také rozvíjet dovednosti, které mohou být později využity pro politickou kariéru. Není proto překvapením, že z řad mládežnických politických organizací vzešli někteří političtí lídři – byť tyto případy jsou přece jenom častější v zahraničí, nežli u nás. Pokud jsou mládežnické politické organizace pro mnoho mladých lidí prvním vážnějším kontaktem s politikou, neměly by unikat z dosahu naší pozornosti. Měli bychom na ně nahlížet jako na prostředí s potenciálem “vychovávat“ další generace politických lídrů.

Podíváme-li se na současnou politickou reprezentaci, neunikne nám nízký podíl žen. Toto téma je ostatně předmětem debat, které se méně či více výrazně objevují ve veřejném prostoru kolem téměř každých voleb. Důvodů vysvětlujících nízkou míru zastoupení žen může být samozřejmě mnoho. Jisté však je, že stejným problémem jako strany v tomto ohledu trpí také mládežnické politické organizace, v jejichž členských řadách převažují snad ve všech případech muži, a to často velmi výrazně.

Pokud předpokládáme, že členství v mládežnických politických organizacích může mít zásadní formující vliv na mladé lidi a jejich další politickou dráhu, mělo by nás také zajímat, jakým způsobem působí na ženy jakožto na skupinu, které jsou jinak v politice podreprezentovány. Když už se žena rozhodne ke vstupu do mládežnické politické organizace, musí ji k tomu vést určité motivace, což se ostatně týká všech členů. To, do jaké míry se podaří naplnit očekávání těchto členek může mít spolu se zkušenostmi s členstvím zásadní vliv na jejich motivaci více se angažovat v politice. Tím se opět dostáváme k celkové reprezentaci žen v politických funkcích.

Pokud budeme mládežnické politické organizace vnímat jako určitou “bránu do politiky“, měli bychom se ptát, jestli mají členky mládežnických politických organizací pocit, že jim je tato brána otevřena. Ve své práci se chci zaměřit na to, zda se motivace, zkušenosti a politické ambice žen v mládežnických politických organizacích nějakým způsobem liší od mužů a jak vnímají postavení žen v politice. Právě mládežnické politické organizace jsou totiž prostředím, které má potenciál mezi členy objevit politické talenty a dokonce “vychovat“ generaci budoucích politiků – včetně mnoha žen-političek.

V následující části bakalářské práce se budu věnovat současnému stavu poznání v dané problematice. Jak jsem již zmiňovala, tato oblast není příliš probádána, proto budu vycházet hlavně ze zahraniční odborné literatury zaměřené na politickou participaci mladých lidí, a nikoliv přímo na ženy-členky mládežnických politických organizací, protože data o nich nejsou bohužel k dispozici. Toto se týká také mé volby teoretického východiska, kterému se budu věnovat v další části.

V dalších kapitolách budu více rozvíjet výzkumné otázky, které jsem již nastínila v tomto úvodu. Popíšu také výzkumný design, který chci ve své bakalářské práci využít, a také jeho možná rizika.

Můj výzkum se bude skládat z kombinace kvantitativních a kvalitativních metod. Jednou z překážek je nedostatek dat týkajících se členství v mládežnických organizacích obecně. Právě proto se v první části výzkumu zaměřím na získání těchto dat bez ohledu na pohlaví. Konkrétně mě budou zajímat motivace, zkušenosti, politické ambice a základní demokratické údaje respondentů. Kromě toho se budu ptát také na posouzení míry zapojení žen v dané mládežnické politické organizaci. Následně provedu analýzu a srovnání odpovědí mužů a žen. To by mi mělo poskytnout pevnější základ pro následující, hlavní část výzkumu, která bude spočívat v rozhovorech s členkami mládežnických politických organizací. V rozhovorech se chci hlouběji zaměřit na pochopení toho, co respondentky vedlo ke vstupu do mládežnické politické organizace, zda byla naplněna jejich očekávání, jaké jsou jejich osobní zkušenosti s členstvím a jaké jsou jejich další politické ambice. Tyto rozhovory budou následně opět analyzovány.

Přehled o stavu poznání

O motivaci a zkušenostech členů mládežnických politických organizací v České republice (bez ohledu na pohlaví) toho víme jen velmi málo. V českém prostředí existují odborné studie zaměřené na postoje mladých lidí k politice a k jejich participaci, avšak jedná se o obecnější výzkumy soustředící se na širší populaci mladých lidí, nikoliv na specifickou skupinu členů mládežnických politických organizací (a již vůbec tedy nejsou zaměřené ještě více konkrétněji na jejich členky).

Problematicke týkající se obecně členství v mládežnických politických organizacích se více věnuje zahraniční odborná literatura. Jako příklad mohu uvést text „Why do young people join parties?“, jejichž autorkou je německá politická vědkyně Regina Weber (Weber, 2020). Právě z její práce chci vycházet v rámci svého teoretického východiska.

Existuje také analýza vycházející z dotazníkového šetření zaměřeného na členy mládežnických politických organizací ve Švédsku, ve které se autoři zaměřili na motivace ke vstupu do těchto organizací, přičemž zjistili, že pohnutky ke vstupu do těchto organizací bývají komplexní a zahrnují také materialistické motivace (Bolin, Niklas; Backlund, Anders; Jungar, 2023). Tento článek je pro mě obzvláště zajímavý, neboť se zabývá výzkumnou otázkou, která má blízko k zaměření mé práce.

Zmínit musím také výzkum *It's about the type of career: The political ambition gender gap among youth wing members*, který zahrnul téměř 2000 členů šesti mládežnických křídel středo-pravicových a středo-levicových stran v Austrálii, Itálii a Španělsku. Tento výzkum se přímo zaměřil na rozdíly mezi politickými ambicemi mužů a žen. Výsledky ukázaly, že 68,6 % respondentů mělo zájem o volenou funkci, existovaly však rozdíly mezi pohlavími - ženy v mládežnických křídlech vykazují nižší úroveň ambic kandidovat na volené pozice, zároveň ale vykazují téměř stejnou míru ambicí pracovat ve stranách v nevolených rolích (Ammassari, McDonnel, Valbruzzi, 2023)

Některé poznatky zahraničních výzkumů mohou být přínosné i pro nás, je však třeba si uvědomit možná česká specifika – ta se mohou týkat například menší etablovanosti českých mládežnických politických organizací ve srovnání se zeměmi s déle fungující demokracií.

Pro srovnání – početně nejsilnější mládežnická organizace v Německu (i v Evropě) Junge Union čítá kolem 90 000 členů (Junge Union, 2023), zatímco v České republice se počet členů největších mládežnických organizací pohybuje v řádu pouhých stovek. I po očištění od rozdílu v počtu obyvatel mezi oběma zeměmi se jedná o velmi markantní rozdíl. Zatímco v některých západních zemích si mládežnické politické organizace vybudovaly poměrně silné postavení a vliv na mateřské politické strany, v České republice jejich role není v porovnání s tím příliš významná. Lze se tedy domnívat, že tak, jak se liší pozice mládežnických organizací v našich systémech, může se i lišit charakteristika a motivace jejich členů. Jak již však bylo zmíněno, v České republice problematika okolo členství v mládežnických politických organizacích není příliš prozkoumána. Zajímavostí je, že je patrný určitý zájem vysokoškolských studentů o toto téma – již existují bakalářské a diplomové práce s tímto zaměřením.

Téma motivací a zkušeností členů mládežnických politických organizací by kvůli nedostatku dat z této oblasti jistě vydalo na samostatnou práci, já se však chci zaměřit ještě více konkrétně na ženy v těchto organizacích. V mládežnických politických organizacích jsou ženy v menšině, menšinové je i jejich zastoupení v politických stranách a v konečném důsledku i v politických funkcích (Kouby, Filipec, Nálepová, 2013). Přitom existují konzistentní a politicky významné rozdíly v názorech mezi muži a ženami uvnitř stran, přičemž tyto rozdíly jsou větší ve vztahu k otázkám, které nejsou centrální pro ideologické jádro strany (Heidarm Pedersen, 2008). Podíl ženských reprezentantek pak má reálný dopad na veřejné politiky, jejich vyšší zastoupení je například spojené s růstem výdajů na vzdělávání (Chen, 2009). Nízký podíl žen v politice je nyní již poměrně diskutovaným problémem, který se objevuje v českém veřejném prostoru v podstatě během každých voleb. Právě mládežnické politické organizace přitom mohou být jakousi “vstupní branou“ do politiky (Kubáček, 2022) a mají vliv na rekrutaci členů politických stran (Hooghie, Stolle, 2005), přestože mladí členové nemusí nahlížet na své mládežnické frakce jako na jedinou cestu k politickému vlivu (Rainsford, 2018). I když mládežnické politické organizace zůstávají málo prozkoumanou oblastí, jsou důležitou součástí přípravy budoucích volených zástupců v demokratických zemích (Binderkrantz et al., 2020; Hooghe et al., 2004;), dává tedy smysl zaměřit se na jejich členky a porozumět jejich motivacím a specifickým

zkušenostem. Zjištění mohou být případně využita samotnými mládežnickými organizacemi a spjatými stranami, aby politiku mladým ženám více zpřístupnily a lépe s nimi pracovaly.

Teoretické východisko

V předchozí kapitole jsem již zmínila práci německé politické vědkyně Reginy Weber „Why do young people join parties?“. Ve snaze dospět k odpovědím na titulní otázku pracuje Regina Weber s incentivami (motivacemi) - morálními, profesionálními, sociálními. K tomu doplním, že mezi následné determinanty ke vstupu je třeba zohlednit také pohlaví jakožto další faktor (Recchi, 1999).

Následující tabulka obsahuje podrobnější výčet obsahu výše zmíněných tří kategorií, které využívá Regina Weber, včetně podílu respondentů, kteří tyto motivace pokládali za důležité. Respondenty byli v tomto případě členové Sociálnědemokratické strany Německa – SPD a výsledné číslo je podílem respondentů, kteří uvedli, že pro ně byla daná incentiva „velmi důležitá“ či „důležitá“.

Tabulka č. 1 důležitost jednotlivých incentiv dle členů mládežnických politických organizací	
Předmět:	Důležitost (%)
<i>Morálně-ideologické incentivy</i>	
Změnit něco ve společnosti	93
Dělat něco smysluplného	84
Podpořit cíle strany	84
Ovlivnit politiku strany	75
Být odpovědným občanem	73
Podpořit specifickou osobu ve volbách	36
<i>Profesní incentivy</i>	
Získat lepší informace o politice	67
Mít síť a kontakty	56
Zájem o funkci či mandát	35
Získat osobní či profesní benefity	23
<i>Sociální incentivy</i>	
Užívání si politických aktivit	83
Potkat lidi s podobným pohledem	74
Potkat zajímavé lidi	39

(Zdroj: Regina Weber)

Dále Regina Weber pracuje také se zdroji, za které jsou považovány čas, peníze a schopnosti. Regina Weber zároveň poukazuje na to, že zdroje jsou vzájemně propojené a vyzdvihuje roli vzdělání, které s sebou nese kromě znalostí a dovedností také vyšší příjem a potenciálně flexibilnější pracovní dobu (Weber, 2020).

Přístup Reginy Weber chci využít jako teoretické východisko pro svou vlastní bakalářskou práci. Při tom bych ráda prozkoumala roli genderu jakožto dalšího faktoru, který může ovlivňovat členství v mládežnických politických organizacích.

Výzkumné otázky:

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila kombinaci kvantitativního a kvalitativního přístupu k výzkumu. Můj výzkum se bude skládat ze dvou fází:

- 1. fáze výzkumu**—dotazník zaměřený obecně na členy mládežnických politických organizací. Nebude se omezovat jen na jedno pohlaví, aby mohla být data následně srovnána. Jak již bylo totiž řečeno, nedostatek dat se netýká pouze ženských členek mládežnických politických organizací, ale jejich členů obecně.

Cílem bude zjistit zejména:

Základní demografické údaje

- Věk
- Pohlaví
- Velikost obce, ve které žije
- Vzdělání
- Odhad příjmu domácnosti
- Rodinný statut

Míru politické participace

- Délku členství v mládežnické politické organizaci
- Míru aktivity v rámci mládežnické politické organizace
- Míru zapojení do struktur mládežnické politické organizace
- Zda je respondent členem politické strany
- Zda respondent kandidoval v některých volbách
- Zda byl respondent zvolen v některých volbách

- **Motivaci ke vstupu do mládežnické politické organizace**
- Jaké motivace vedly respondenta ke vstupu do mládežnické politické organizace

□ **Politické ambice respondenta**

- Zda by respondent chtěl být nadále politicky aktivní
- Na jaké úrovni politiky by chtěl být respondent aktivní
- Jaký vliv měly zkušenosti z členství v mládežnické politické organizaci na politické ambice respondenta

□ **Pohled respondenta na zapojení žen v mládežnické politické organizaci**

- Jak respondent hodnotí míru zastoupení žen v dané politické organizaci
- Jaký je osobní názor respondenta na zastoupení žen v dané mládežnické politické organizaci
- Zda se podle respondenta snaží daná mládežnická politická organizace na ženy nějakým způsobem přímo cílit

Většina otázek byla uzavřená. Online dotazník byl distribuován mezi členy mládežnických politických organizací skrz jejich komunikační kanály ve spolupráci se samotnými organizacemi. Do výzkumu byly zahrnuty existující mládežnické organizace parlamentních politických stran – Mladí občanští demokraté (i když se v tomto případě jedná spíše o platformu v rámci strany nežli o mládežnickou politickou organizaci), Mladí lidovci, TOP tým, Mladí starostové a nezávislí, Mladé pirátství a Mladé ANO (Mladí Espéďáci hlásící se k parlamentní straně SPD nejsou zapsanou organizací s formalizovanou strukturou). Pro zajištění více dat jsem zaslala dotazník také mládežnickým politickým organizacím čtyř neparlamentních stran – konkrétně Mladým Zeleným, Mladým sociálním demokratům,

Mladým svobodným a Komunistickému svazu mládeže.

V 1. fázi bylo cílem získat vyšší množství dat od vyššího množství respondentů napříč mládežnickými politickými organizacemi. Data z první fáze výzkumu byla následně analyzována, pokusila jsem se se identifikovat případné rozdíly v odpovědi mezi pohlavími. Zjištění poté sloužila jako určitý podklad pro přípravu 2., kvalitativní fáze mého výzkumu.

2. fáze výzkumu – rozhovory s členkami mládežnických politických organizací. Cílem je získat hlubší porozumění jejich motivaci ke vstupu do mládežnických politických organizací, jejich motivaci a politickým ambicím. Kromě toho se chci již zaměřit také na jejich osobní zkušenosti a na jejich pohled na participaci žen v politice.

Ve 2. fázi jsem se pokusila oslovit ženy z více politických organizací, přičemž jsem se zaměřila jak členky ve vedoucích pozicích tak členky, které nejsou do struktur organizace tolik zapojené. Při výběru respondentek k oslovení jsem vycházela také z dat zjištěných z dotazníku z první fáze výzkumu.

Rizika zvoleného postupu:

Důležitým předpokladem pro získání vypovídajících dat je zajištění reprezentativity. Rizikem může být získání malého počtu vyplněných dotazníků, a to jak z důvodu možné neochoty mládežnických organizací distribuovat dotazník mezi členy, tak z možné neochoty jejich členů tento dotazník vyplnit. Je třeba si také uvědomit, že populace členů mládežnických politických organizací je poměrně nízká a i největší organizace disponují pouze nižšími stovkami členů. Celkový počet členek mládežnických politických organizací je ještě výrazně nižší, vzhledem k celkovému nízkému podílu žen v těchto organizacích. Dotazníkový výzkum budu považovat v míře zapojení za úspěšný, pokud se jej zúčastní více než 100 respondentů.

Dotazníky budou anonymní, neměly by hrozit etické problémy spojené s možným únikem osobních údajů.

Rizikem může být nepoměrně vyšší zastoupení aktivnějších členů organizace při vyplňování dotazníku (způsobené například možnou různou mírou sledování komunikačních kanálů

organizace). Také při výběru respondentek pro 2. fázi výzkumu hrozí přehlédnutí případných “opomíjených členek“. Ve výsledku hrozí riziko, že zkušenosti vybraných členek budou pozitivnější, než by odpovídalo zkušenostem v celé populaci členek mládežnických politických organizací – může se stát, že do rozhovorů se budou spíše chtít zapojit výrazně motivované ženy s dobrým postavením v mládežnické organizaci, které jsou díky tomuto postavení viditelnější. Naopak případné členky, které členství v mládežnických politických organizacích zklamalo a omezily míru aktivity v rámci organizace, mohou být přehlédnuté. Je také pravděpodobné, že vedení mládežnických politických organizací nebudou doporučovat k rozhovoru členky, u kterých by byla vysoká pravděpodobnost sdílení kritických postojů k fungování organizace. Z tohoto důvodu chci k vytipování respondentek kromě spolupráce s vedením organizací využít i další kontakty.

Jedním z problémů by mohl být nedostatek objektivity. Je třeba zmínit, že jsem sama členkou jedné z mládežnických politických organizací. Také musím poznamenat, že mezi mladými, politicky aktivními lidmi existují i kvůli jejich nízkému počtu určité vazby, a to i napříč různými mládežnickými organizacemi. Pro druhou část výzkumu budu oslovovat výhradně ženy, se kterými nemám žádné bližší osobní vztahy, v opačném případě by hrozilo riziko nižší objektivity z důvodu osobního zaujetí.

Jména respondentek z rozhovorů nebudou zveřejňována. Je totiž možné předpokládat, že některé členky mohou být k fungování organizace více kritické, teoreticky mohou mít negativní zkušenosti, které ale budou ochotny sdělit pouze anonymně v obavě z případného zhoršení postavení v organizaci.

Určitý problém může nastat v tom, že vzhledem k nízkému podílu žen v mládežnických politických organizacích není vyloučeno, že identitu některých respondentek bude možné si odvodit z obsahu jejich sdělení. To se bude týkat zejména žen s pozicemi ve strukturách organizace. Pokud má členka jakoukoliv vyšší pozici ve vedení organizace, jedná se o důležitý kontext její participace, který není možné vynechat. Pokud se však například v předsednictvu dané organizace nachází minimum žen (což platí o většině organizací), logicky bude možné dojít k identitě respondentky, přestože její jméno nebude v práci přímo zveřejněno. Této možnosti si však respondentky budou v průběhu rozhovoru vědomy.

Dotazník

Dotazník jsem mezi mládežnické politické organizace distribuovala v prosinci 2023. Ke konci měsíce jsem obdržela 124 odpovědí od členů celkem deseti mládežnických politických uskupení. Nejvíce odpovědí, celkem 39, jsem obdržela od členů Mladých starostů a nezávislých. Následovala mládežnická politická organizace TOP tým s 31 odpověďmi a Mladí občanští demokraté s 20 odpověďmi. Od Mladých lidovců jsem obdržela 10 odpovědí, z ostatních organizací se zúčastnily pouze nižší či vyšší jednotky členů. Počet odpovědí není zdaleka přímo úměrný velikosti daných organizací. Lze se domnívat, že velký vliv na míru reprezentace dané organizace ve výzkumu měl způsob, jakým byl dotazník distribuován mezi členy. Tento aspekt jsem nemohla ovlivnit, různé organizace využívají různé komunikační kanály a také se nedá předpokládat, že by všechny projevíly stejnou ochotu dostat dotazník k co největšímu počtu respondentů. Například od Mladých starostů a nezávislých jsem obdržela příslib rozeslání dotazníku všem členům prostřednictvím e-mailu, což se pravděpodobně pozitivně projevilo na počtu získaných odpovědí. Některé jiné organizace naproti tomu přislíbily pouze rozeslání skrz skupiny na sociálních sítích, nebo se k formě rozeslání vůbec nevyjádřily.

Jedním z hlavních cílů dotazníků byl cíl pokusit se identifikovat rozdíly mezi odpověďmi mužů a žen, pokud takové rozdíly existují. Vzhledem k vysokému množství dat a k zastoupení multiple-choice odpovědí se nebude jednat o úplně jednoduchý proces. Je nutno dodat, že daný dotazník je primárně určitým podkladem, ze kterého budu vycházet při vedení rozhovorů a nejedná se tedy o výzkum, který by měl samostatně vydat na celou práci.

Z tohoto důvodu se budu hlouběji věnovat pouze zjištěním, která budu pokládat za opravdu relevantní. Kompletní výsledky dotazníku budou k dispozici v příloze.

Rozhovory

Pro rozhovory jsem oslovila členky z několika mládežnických politických organizací – konkrétně z mSTAN, Mladých občanských demokratů, Mladých lidovců, Mladého ANO a Mladých sociálních demokratů. Respondentky budu označovat čísla dle pořadí rozhovoru.

Analytická část

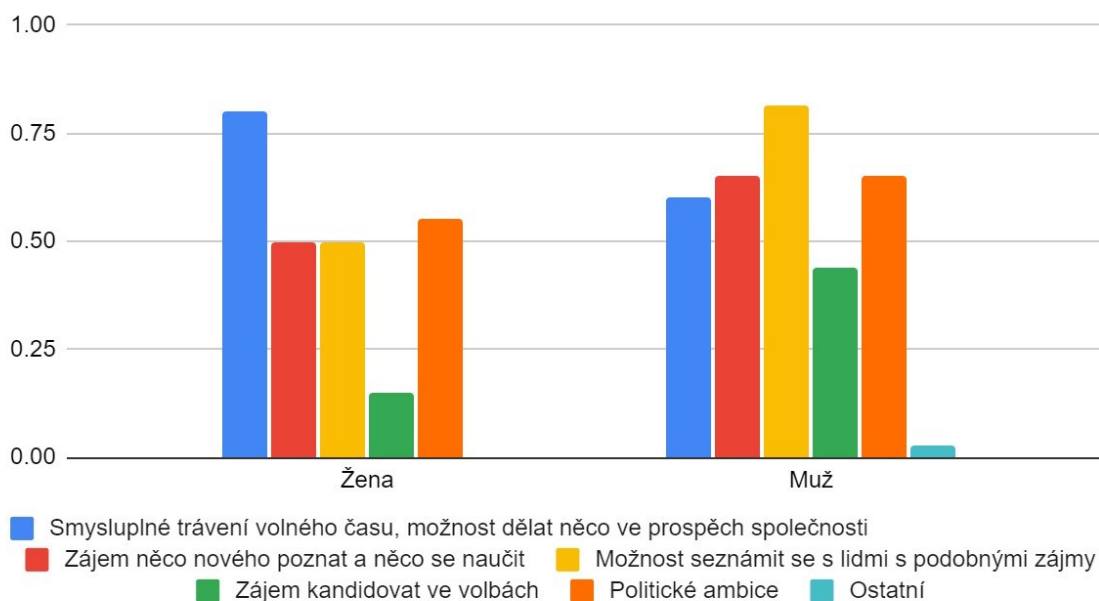
Působení v mládežnických politických organizacích

Motivace ke vstupu do mládežnické politické organizace

Jako nejčastější motivace pro vstup do mládežnické politické organizace respondentky v dotazníku uváděly *Smysluplné trávení volného času, možnost dělat něco ve prospěch společnosti* (80 % respondentek). Více než polovina žen uvedla *Politické ambice*, možnosti *Zájem něco nového poznat a něco se naučit* a *Možnost seznámit se s lidmi s podobnými zájmy* zvolila polovina respondentek. *Zájem kandidovat ve volbách* označilo za motivaci pro vstup do mládežnické politické organizace pouhých 15 % žen. Je zajímavé, že ženy se tedy výrazně častěji hlásily k politickým ambicím, nežli k zájmu kandidovat ve volbách, který přitom může být jedním z projevů těchto ambic.

Pro porovnání odpovědí mužů a žen byl zvolen chí kvadrát na 5 % hladině významnosti a nebyl mezi muži a ženami nalezen statisticky významný rozdíl v podílu odpovědí *Smysluplné trávení volného času, možnost dělat něco ve prospěch společnosti, Zájem něco nového poznat a něco se naučit* a *Politické ambice*. Ženy však výrazně méně než muži volily odpověď *Možnost seznámit se s lidmi s podobnými zájmy* – tuto možnost označilo za motivaci více než 80 % mužů, ale pouze polovina žen. Výrazný statistický rozdíl se vyskytl také u možnosti *Zájem kandidovat ve volbách*, které za motivaci pro vstup do mládežnické politické organizace označilo výrazně méně žen než mužů.

Motivace ke vstupu do mládežnické politické organizace

(zdroj: vlastní výzkum)

Během rozhovorů respondentky často uváděly zájem o politiku od mladého věku nebo vliv rodiny. „Mám takovej ten klasicej příběh, jak říkají všichni - že jsem se zajímala od mala, v 7 letech jsem četla noviny,“ uvedla například respondentka č. 4.

Všechny respondentky zmínily, že jednou z motivací vstupu pro ně bylo poznat nové lidi a případně získat nové kontakty. Respondentky zmiňovaly také chuť se veřejně angažovat a dělat pozitivní změny, či zájem se něco nového naučit. Ve všech případech se jednalo o kombinaci více důvodů.

„Mládežnická organizace vypadala jako dobrý místo, kde se učit, kde se posunout, kde získat nějaký kontakt,“ uvedla například respondentka č. 3.

Z výsledků rozhovorů lze konstatovat, že ženy ke vstupu do mládežnické politické organizace vede více důvodů. To koresponduje také s dotazníkem, kde respondenti bez ohledu na pohlaví často uváděli více než jednu motivaci.

Zkušenosti s členstvím v mládežnické politické organizaci

Průměrná délka členství v mládežnické politické organizaci se u mužů i u žen pohybovala kolem 3 let.

Nebyl shledán statisticky významný rozdíl v celkovém podílu mužů a žen, kteří v rámci mládežnické politické organizace zastávají nějakou funkci. Stejně tak nebyl nalezen významný rozdíl v tom, jak často se ženy a muži v průměru věnují aktivitám v rámci mládežnické politické organizace.

Během rozhovorů bylo zjištěno, že zkušenosti se samotným členstvím v mládežnické politické organizaci u většiny respondentek nebyly negativní.

Respondentka č. 3 členství původně na nějakou dobu přerušila, později ho však opět obnovila. Přerušování členství vysvětlila rozdíly mezi jednotlivými krajskými organizacemi.

„Já jsem původně ze Středních Čech, takže jsem byla původně ve středočeské organizaci ale tím, jak jsem byla v Praze, tak spousta těch akcí vlastně by šla mimo mě a i ty lidi šli dost mimo mě, takže... Ale teď jsem v mladých lidovcích v Praze, kde bydlím, pracuji, takže mi to dává mnohem větší smysl, takže jinak mi to v tuhle chvíli určitě dává to co chci, to znamená vzdělávání, ať už jako v tom ani nemyslím teďka nějaký workshopy a kurzy, ale to, že člověk je u těch věcí a učí se trošku i to politické řemeslo,“ uvedla. Zároveň nevnímá, že by v rámci její organizace mělo nějaký negativní vliv to, že je žena.

Respondentka č. 1 v rámci své mládežnické politické organizace zastává pozici v předsednictvu, a to jako jediná žena. Je si toho dobře vědoma a v rámci vedení organizace cítí, že je sama v „pánské společnosti“. O členství v mládežnické politické organizaci však mluvila v průběhu celého rozhovoru pozitivně. Na otázku, zda vnímá nějakou překážku pro ženy v rámci organizace odpověděla, že organizace není tak uzavřená aby docházelo k nějaké diskriminaci žen. „Myslím, že je to (její mládežnická politická organizace) takový zdravý prostředí,“ dodala.

Respondentka č. 5 uvedla, že během členství zjistila, že dělat změny, které podle ní společnost potřebuje, je těžší, než původně očekávala. Stále však věří, že je jich možné dosáhnout. Vyzdvihovala snahu mužů ve své mládežnické organizaci podporovat ženy v angažovanosti, v rámci své organizace navíc vnímá celkově respektující prostředí.

Naopak respondentka č. 2 popsala určité zklamání, které vzniklo v průběhu jejího členství. Vyjádřila nespokojenost s fungováním struktury její organizace, kvůli které se mnoho lidí podle ní přestalo angažovat.

Tato respondentka zároveň sdílela negativní zkušenost s chováním mužů v její organizaci k ní jakožto k ženě. „Co mě třeba otravovalo... když jsem vstoupila, tak to jsem byla jako nová holka, takže prostě nový maso, takže mi psalo tolik kluků. Já nevím teď tak abych dala z hlavy nějaký číslo, ale prostě chodily mi zprávy na Facebooku od kluků, který mě zvali na rande z té strany...“ Na otázku, zda to podle ní může mít negativní vliv na uplatnění ženy, odpověděla kladně. Přestože milostný zájem nemusí na první pohled znít jako něco negativního, v tomto kontextu se jednalo o situaci, která respondentce nebyla příjemná a vypovídala o jakési objektivizaci žen v rámci organizace, která může mít potenciálně negativní vliv na jejich zapojení v rámci organizace i politický postup.

Na druhou stranu vnímá, že ženy jsou díky svému nízkému zastoupení více vidět. „Já si myslím, že ti kluci v něčem mají taky těžký, že jich je hodně. Nás je tam málo. Takže když je jakoby holka šikovná, tak jednoznačně si třeba rychleji všimnou, jestli půjde nahoru, to je další otázka.“ To, že být jednou z mála žen může být také výhodou, zaznívalo v rozhovorech opakovaně. „Jak nás je tam málo, tak je i jednodušší být vidět,“ uvedla respondentka č. 3.

U respondentek převažují pozitivní zkušenosti se členstvím v mládežnické politické organizaci. Až na jednu výjimku nemají pocit, že by na ně jejich pohlaví mělo nějaký negativní dopad. Nemůžeme předpokládat, že ve všech mládežnických politických organizacích existuje bez rozdílu stejně příznivé prostředí pro ženy. Mohlo se jednat o situaci spojenou s kolektivem dotyčné mládežnické politické organizaci, nelze však vyloučit ani individuální zkušenost vzhledem k tomu, že každou mládežnickou organizaci zastupovala jedna respondentka. Každopádně tato zkušenost si jistě zaslouží pozornost, protože může vypovídat o negativním vlivu na ženy, který jinak možná při uvažování o mládežnických politických organizacích nevystane na mysli. Zajímavé je také to, že respondentky často zastávaly názor, že menšinové zastoupení žen vede ke snazší viditelnosti u členek. Dalo by se tedy říct, že pro ženy v mládežnických politických organizacích existují příležitosti, kterých si ale možná není mnoho žen mimo organizace vědomo.

Otázka zastoupení žen v mládežnických politických organizacích

Co se týče dotazníku, rozdělení respondentů dle pohlaví odpovídalo již několikrát zmíněnému menšinovému zastoupení žen mezi členy mládežnických politických organizací. Celkem odpovědělo 103 mužů, což dělá 83,3 % procent respondentů. 20 odpovědí, tedy 16,1 %, bylo od žen. Jeden respondent pohlaví nechtěl uvést.

Poměr žen, které vyplnily dotazník, byl u mládežnických politických organizací následovný:

Tabulka č. 2	
Podíl žen mezi respondenty v dotazníku	
Mládežnická organizace	Zastoupení žen mezi respondenty
Mladí starostové a nezávislí	17,9 %
TOP tým	16,1 %
Mladí občanští demokraté	13 %
Mladí lidovci	20 %

(zdroj: vlastní výzkum)

Z ostatních mládežnických organizací odpověděly pouze jednotky respondentů, výsledná čísla by tedy nemusela být příliš reprezentativní. Nejvyšší podíl žen byl v Mladých Zelených s 25 %, z jejich organizace však odpovědělo pouhých 5 respondentů.

Výsledky této části dotazníku nemohou být považovány za přesný reálný podíl žen v dané mládežnické organizaci, spolehlivější data vycházející z členských databází nemám bohužel k dispozici. Nicméně výsledek by odpovídal předpokladu, že ženy jsou v mládežnických politických organizacích v menšině.

Na otázku „Jak vnímáte zastoupení žen ve své mládežnické politické organizaci?“ na škále 1=Výrazně podprůměrné zastoupení žen (oproti zastoupení mužů) až 5=Výrazně nadprůměrné zastoupení žen (oproti zastoupení mužů) byl průměr odpovědi 2.42. Nejvíce respondentů na škále označilo číslo 2, které odpovídá podprůměrnému zastoupení žen. Je zajímavé, že několik respondentů zvolilo odpověď odpovídající nadprůměrnému až výrazně nadprůměrnému zastoupení žen, a to i u organizací, ze kterých jinak většina respondentů označila podíl žen za podprůměrný – nabízí se tedy otázka, zda nedošlo ke špatnému pochopení škálování.

Rozhovory prokázaly, že všechny respondentky vnímají nízký podíl žen ve svých mládežnických politických organizacích. Na otázku, proč tomu tak je, v podstatě shodně odpovídaly, že politika může působit jako mužská záležitost. Respondentky si byly vědomy tohoto stereotypu a toho, že může mít vliv na nižší zájem žen o angažovanost v politice. Respondentky č. 3. a 4. také uvedly, že důvodem může být i celkově nízké povědomí o mládežnických politických organizacích. „Dost často se neví o tom, že vůbec existujeme jako ten koncept mládežnických politických organizací,“ poznamenala respondentka č. 4.

Co se týče zastoupení žen ve vedoucích pozicích, situace se v jednotlivých mládežnických organizacích liší. Respondentka č. 1 je jedinou ženou v celostátním předsednictvu své organizace, zároveň dodává, že v jednom období byly v jejich pětičlenném předsednictvu 3 ženy. Respondentka č. 4 je jednou ze dvou žen v předsednictvu mládežnické politické organizace, v minulosti navíc působila jako předsedkyně. V předsednictvu mládežnické organizace respondentky č. 3 působí dvě ženy, a to na pozici předsedkyně a místopředsedkyně. Viditelnost žen v rámci této organizace vnímá respondentka jako něco, co je „určitě sympatické.“

Je zřejmé, že nízký podíl žen v mládežnických politických organizacích není pouze domněnkou, ale realitou. Všechny respondentky potvrdily, že podíl žen v jejich organizaci je viditelně menšinový. To by korespondovalo s výsledky dotazníku, který vyplnila výrazná menšina žen než mužů.

Další politické působení a otázka žen v politice

Politické ambice

Poměr kladných odpovědí žen a mužů na otázku, zda mají nějaké politické ambice, se statisticky výrazně nelišil. V obou skupinách platí, že nějaké politické ambice má výrazná většina respondentů. V tomto kontextu opět připomenu již dříve zmiňovaný výzkum mezi členy šesti mládežnických křídel středo-pravicových a středo-levicových stran v Austrálii, Itálii a Španělsku, podle kterého mají ženy v porovnání s muži nižší ambice na volené funkce, zároveň ale vykazují téměř stejné ambice v případě nevolených funkcí. (Ammassari,

2022). Část mého dotazníku, která se zaměřila na aktuální politické ambice členů, stejné rozdíly jako zmíněná studie neprokázala. Výsledky jsou však zajímavé, když se podíváme zpět na motivace ke vstupu. V případě politických ambic (bez specifikace, zda se jedná o ambici na volenou či nevolenou funkci) nebyly nalezeny statisticky významné rozdíly mezi pohlavími, naproti tomu však byl prokázán statisticky významný rozdíl v motivaci kandidovat ve volbách.

Na politické ambice a jejich případný vývoj jsem se ptala také v rozhovorech s členkami mládežnických politických organizací. V tomto případě se odpovědi mezi respondentkami lišily.

Respondentka č. 1. uvedla, že ze začátku o budoucí kandidatuře nepřemýšlela. „Nepřicházela jsem s tím, že bych měla přímo jako ambici prostě kandidovat, protože to vždycky z toho vyplynulo nějak přirozeně, že jsem se ocitla na kandidátce.“ Do obecních voleb kandidovala dvakrát s tím, že byla oslovena jakožto výraznější osobnost ve městě, protože vedla skautský oddíl. Kandidovala také ve sněmovních volbách poté, co získala nominaci v primárkách na úrovni kraje. Nyní bude kandidovat v krajských volbách.

Respondentka č. 2 do mládežnické politické organizace s určitými politickými ambicemi již vstupovala. Nejdříve měla zájem sledovat fungování politiky s možností se později více zapojit. Poté její politické ambice vzrostly, když zjistila, že i mladí lidé mají určitou šanci. Na druhou stranu se později podle svých slov setkala s realitou a s komplikacemi, nyní svoje ambice označuje za „zdravé“. Respondentka má zkušenost s kandidaturou do poslanecké sněmovny. „Určitě jsem pochopila, že to není o tom jenom chtít a dělat dobrou práci, že je to prostě politika, takže je to hodně o tom být ve správnou dobu na správném místě,“ uvádí.

Respondentka č. 3. nemá jednoznačně konkrétní politické ambice, ale dokáže si představit pozice, které by ji bavily, konkrétně třeba na magistrátní úrovni. Vnímá, že v rámci politiky může nabídnout vůli dělat pozitivní změny, což je dle jejího názoru potřeba vzhledem k tomu, že motivací mnoho lidí pro vstup do politiky je podle ní vidina osobního zisku.

Respondentka č. 4 ze začátku o politickou funkci přímo nestála, lákala jí spíš práce v zákulisí jako je příprava podkladů a analýz. „Ale potom mi vlastně jako časem jako došlo, že když chce člověk měnit věci nebo fakt jako aplikovat tu svojí vizi, nebo to, co si myslí, že by se mělo dělat, tak tomu přece jenom potřebuje tu, ono to bude znít trošku jako blbě, ale tu moc,

nebo prostě to, co s sebou přináší ta volená funkce... Takže to se tak nějak jako potom jako změnilo a párkrát jsem i jako kandidovala jako na nevolitelných, nižších jako místech. Ale teď se to zase vrací k tomu, že spíš mě láká jako taková ta think-tanková platforma nebo něco takovýho, spíš jako výměna těch idejí diskuze a rozvíjení těch nápadů, ne přímo být v té volené funkci,“ uvedla.

Respondentka č. 5 nemá přímé politické ambice a svou budoucnost si představuje v diplomacii. V průběhu jejího členství v tomto ohledu zůstávala konzistentní.

Ukázalo se, že ženy do mládežnických politických organizací mohou vstoupit s různými politickými ambicemi či bez nich. Tyto ambice se navíc mohou měnit v průběhu členství.

Další politická participace

Četnost členství v politické straně se mezi muži a ženami odpovídajícími v dotazníku statisticky významně nelišila. U mužů i žen převažovalo členství ve straně. Stejně tomu bylo i v případě respondentek, které se účastnily rozhovoru.

Mezi členy a členkami mládežnických politických organizací, kteří vyplnili dotazník, nebyl nalezen statisticky významný rozdíl ani u četnosti kandidatury ve volbách, ani u výsledném podílu držení veřejné politické funkce. V tomto kontextu připomenu, že ženy výrazně méně často uváděly kandidaturu ve volbách jako jednu z motivací při vstupu. Přestože pouze 15 % žen vstoupilo do mládežnické politické organizace s tímto zájmem, nakonec ve volbách kandidovala celá polovina z celkového počtu respondentek. Celkem 20 % členek pak na politickou funkci i dosáhlo, a to konkrétně na komunální či krajské úrovni.

Zkušenosti respondentek jakožto žen v politice

Zatímco v případě členství v mládežnických politických organizací ženy až na jednu již zmíněnou výjimku, nepocíťovaly negativní vlivy či komentáře související s jejich pohlavím, v případě dalšího politického působení jsou jejich zkušenosti negativnější.

Respondentka č. 1 zmínila zkušenost s osočením, že je na kandidátce jenom protože je žena.

Respondentka č. 3 vnímá určitý sexismus ze strany řadových členů. „Jak je tam 100 % nějaká misogynie, hromada předsudků a někteří členové jako ti rovnou řeknou jako v nějakých diskuzích, byť interních, „holka běž do kuchyně“, s tím jsem se přímo setkala, bohužel, ale ano. Myslím si ale, že čím výš to je, tak to je slabší.“

Respondentka č. 4 uvedla následující zkušenost: „Dělala jsem poradkyni primátorce Adrianě Krnáčové, takže vlastně taky, je žena, první žena jako primátorka... já jsem ji šla zastupovat, protože nemohla na jedno jednání a byli tam, já nevím, asi tři zástupci právních kanceláří, tři developeri potom ještě nějaký lidi z magistrátu z odboru a já jsem tam vlastně byla jako jediná jako žena... Přišla jsem tam, bylo mi, já nevím 26, 27 let. Přišla jsem tam a jeden z těch developerů na mě jako zavolal „jo konečně tak někdo, kdo nám udělá kafe, tak já si dám se dvěma cukry!“...to je přesně právě to, proč nikdo nechce jít do té politiky z nás jako žen, prostě čelit tomuhle, že když někam přijdeme na jednání, tak nejdřív musíme dokázat, že tam vůbec máme místo, že tam vůbec patříme,“ uvedla a dodala, že když je žena mladá, automaticky se od ní v politice očekává, že právě ona například udělá zápis nebo uvaří kávu.

Respondentka č. 5 popisovala atmosféru, ve které se muži přehlíží ženy, protože se například automaticky domnívají, že se jedná o sekretářky. Sama není členkou politické strany, má však přátele, kteří straníky jsou, a to i v jiných politických stranách. Uváděla přenesené negativní zkušenosti, od své kamarádky pracující v Poslanecké sněmovně se dozvěděla, že se prakticky denně setkává se sexistickými narážkami. Respondentka č. 5 celkově nevnímá českou politiku jako příznivé prostředí, a ženy v ní podle ní čelí ještě větším tlakům.

V části věnované nízkému zastoupení žen v mládežnických politických organizacích jsem již popsala, že respondentky si malý zájem žen o členství vysvětlují tím, že politika je vnímána jako mužské prostředí. Z jejich osobních i přenesených zkušeností vyplývá, že se bohužel nejedná pouze o předsudek. V rozhovorech respondentky často popisovaly atmosféru nepříznivou pro ženy, kde je jasně patrná převaha mužů a rozšířenost předsudků.

Otázka rodiny

Respondentky opakovaně mluvily o tom, jak na ženy v politice dopadá představa tradičního rozdělení rolí v rodině.

Z mého dotazníku vyplynulo, že většina respondentů – aktuálních členů mládežnických politických organizací - zatím nemá děti. Všechny respondentky, s kterými jsem hovořila v kvalitativní části výzkumu, jsou aktuálně bezdětné, přesto citlivě vnímají otázku skloubení politické kariéry s rodinou.

„Spousta žen je teďka jsou zelenávána tak, že si vlastně ani nesmí myslet, že by chtěla mít nějakou kariéru, že je vychovávána vyloženě tak, že prostě nejpozději v pětadvaceti se musíš vdát a mít děti...“ uvedla například respondentka č. 5. Respondentka č. 4 zmínila tlaky na ženy, aby se nejprve věnovaly tradičnější roli a až po té případně vstoupily do politiky. Naopak muži se podle ní mohou politice snadněji věnovat jako své hlavní náplni. Tato respondentka také zmínila svoji zkušenost s ucházením se o místo na kandidátce, kdy byla narovinu dotázána, co bude dělat, pokud otěhotní v průběhu mandátu, protože byla „v tom věku“.

Respondentky velmi často poukazovaly na to, že společnost na ženy nahlíží jako na primární pečovatelky. Plnění tohoto společenského očekávání se však jen těžko skloubit s nároky, které s sebou nese politická aktivita. „Nikoho nenapadne se zamyslet nad tím, že dávat schůzi v 7 večer, když malý děti choděj spát, v tuhle dobu není úplně ideální, protože tím automaticky jako tak jako přirozeně vylučujeme tu mámu, která musí uspávat to dítě,“ uvedla například respondentka č. 3.

Respondentky opakovaně zmiňovaly, že pro ženy v politice je zásadní podpora partnera. Pokud se na tuto podporu nemohou spolehnout a zároveň mají děti, jedná se o zásadní limitaci v kariéře.

Některé respondentky také zmínily, že politika již měla vliv na jejich vztahy. Respondentka č. 3 uvedla, že její politická aktivita odradila několik mužů, s kterými se vídala. Podle ní se muži báli, že bude dávat přednost politice před vztahem a zároveň měla pocit, že její politické aktivity potenciální partneři vnímali jako určité ohrožení své mužnosti, případně ohrožení její ženskosti. Pro respondentku č. 4 byla politická angažovanost dokonce jedním z důvodů rozpadu jejího dlouholetého vztahu. „Viděl, že opravdu třeba věnuji, já nevím, 4 hodiny denně té mládežnické organizaci a prostě třeba neuvařím, nebo že není úplně perfektně uklizeno,“ uvedla. Podle ní je ve společnosti stále zakořeněné, že ženy musejí zvládat vše – rodinu, domácnost i práci – a že politika pro ně případně může být spíše něco jako koníček, nikoliv potenciální kariéerní uplatnění či životní náplň.

Také respondentka č. 3 uvedla, že podpora partnera je pro ženu v politice zásadní. V tomto ohledu však vyzvedla svého přítele – domnívá se, že pro ní i pro mnoho kolegyně bude skloubení politiky často reálnější než pro předchozí ročníky, neboť generace mladých kluků je podle ní nyní častěji než dříve ochotná partnerku podporovat v kariéře a podílet se na chodu domácnosti.

Respondentky č. 2 i 4. uvedly, že kolem sebe již viděly ženy, které přestaly být politicky aktivní po té, co se jim narodily děti. A to i v rámci mládežnické politické organizace, takže je zřejmé, že se nemusí jednat pouze o problém na „vyšší úrovni politiky“.

Je možné konstatovat, že péče o rodinu může pro ženy představovat zásadní limit v jejich politické kariéře. Pro kompenzaci tohoto aspektu je naprosto zásadní podpora partnera, která však nemusí být zdaleka automatická. Pokud žena touží po rodině i po politické kariéře, je pro ní důležité narazit na takového partnera, který bude ochotný její aktivitu nejen tolerovat, ale také se aktivně zapojit do péče o domácnost. Problémem v tomto ohledu může být tradiční představa o genderových rolích, která má na společnost stále významný vliv.

Zatímco od ženy je podporující role často automaticky očekávána, v případě mužů tomu tak není.

Co by mohlo pomoci vyššímu zastoupení žen v politice

Jak už bylo řečeno, respondentky v rozhovorech často přikládaly nízké zastoupení žen v politice celkovému obrazu i nastavení politického prostředí. Politika je do značné míry vnímána jako mužská záležitost, na ženy odlišně působí očekávání společnosti a zároveň se potýkají s negativními předsudky souvisejícími s jejich pohlavím. Respondentky se domnívaly, že pro zvýšení podílu žen v politice bude třeba změna přístupu, vývoj společenského nastavení je však dlouhodobá záležitost. Pozitivní vliv mohou být příklady úspěšných političek.

Respondentky často zmiňovaly problém skloubení rodiny a politické kariéry. Pokud přejdeme ke konkrétním opatřením, v tomto případě by mohlo pomoci nastavení některých politických činností způsobem, který nebude tolik vylučovat rodiče. Příkladem může být poznámka respondentek č. 3 a 4, které poukazyvaly na to, že se například nikdo nezamyslí

nad negativním vlivy večerních schůzí v době, kdy jsou uspávány malé děti. Lze se domnívat, že pozitivní dopady by v tomto ohledu měly i další změny, jako například diskutované úpravy řádu jednání poslanecké sněmovny. Tato opatření by přinesla lepší podmínky pro rodiče v politice.

Respondentky také zmiňovaly vzdělávání a rozvoj žen a programy stran na jejich podporu jako jeden ze způsobů, jak se strany snaží více zapojit ženy. 3 respondentky uvedly, že některou z těchto aktivit jejich strana vykazuje – konkrétně se jednalo o ODS, KDU-ČSL a STAN.

Zajímavý byl pohled žen v mládežnických politických organizací na kvóty. Většina respondentek s nějakou podobou kvót pro ženy v politice souhlasila. „Já si myslím, že je to něco, co potřebujeme. Jako přechodné řešení nebo nástroj k tomu, abychom jako dosáhli toho rovného nebo rozumnějšího zastoupení, protože vidíme, že tím přirozeným způsobem to moc nejde. Za mě bych třeba osobně preferovala, aby byly jako kvóty ne nařízené na státní úrovni, ale aby to opravdu byla dohoda třeba politických stran, nebo těch subjektů, které budou kandidovat,“ uvedla například respondentka č.4. Různí se pohledy na to, jakým způsobem by kvóty měly být aplikovány, objevil se například názor, že kvóty by neměly cílit na poloviční podíl žen, ale například na minimálních 20%, nebo že kvóty by neměly být aplikovány jenom na kandidátkách, ale třeba také v rámci stranických primárek. Je zajímavé, že osobní názor respondentek na kvóty automaticky nekorespondoval s konzervativními nebo naopak liberálními postoji jim blízké strany. S určitou formou kvót souhlasily respondentky z Mladých občanských demokratů, Mladých lidovců, Mladého ANO i z Mladých sociálních demokratů. Proti se naopak vyjádřila členka Mladých starostů a nezávislých, která nechce, aby její pohlaví bylo důvodem, proč bude někde zvolena. Ukázalo se, že není výjimečné, když je postoj členek mládež například respondentka č. 2 zmínila, že dle postoje její strany ženy kvóty nepotřebují, sama se však domnívá, že by minimální podíl žen měl být nějakým způsobem stanoven. Respondentka č. 3 taktéž vnímá, že její strana se za kvóty nepostaví. „Principiálně a obsahově co se týče těch kvót, tak si myslím, že v mém okolí je spousta lidí, který by to podpořili a spousta lidí, kteří jsou proti. Není to prosaditelné, jakože je to hrozně super myšlenka, asi by to pomohlo - to by asi přiznalo výrazně víc lidí, než kolik je opravdu ochotných to nějak jako prosazovat a zvednout pro to ruku,“ uvedla.

Proč by podle respondentek mělo být v politice více žen

Respondentky mládežnických politických organizací se shodovaly na tom, že vyšší podíl žen by byl pro českou politiku přínosný. Jejich argumenty lze rozdělit na ty, které poukazují na rozdílný osobní přístup žen a na ty týkající se jiného přístupu ke konkrétním veřejným politikám, které ovlivňují jinak muže a ženy.

Respondentka č. 1 se domnívá, že ženy mohou do politiky přinést více emoční stránku, která je důležitá, a uvádí přitom příklad ze své mládežnické politické organizace. Respondentka č. 2 ale v této souvislosti uvádí, že ji překvapilo, jak emočně některé záležitosti v její organizaci prožívají i muži. Respondentka č. 4 uvedla, že pro politiku je ženský element důležitý, protože se ženy oproti mužům podle ní častěji snaží naslouchat, spolupracovat a najít konsensus.

Respondentka č. 2 uvedla, že ženy do politiky přinášejí jiný pohled. Respondentka č. 3 se domnívá, že zásadní jsou rozdílné životní zkušenosti žen. V tomto duchu zmínila jeden praktický příklad. „Ve chvíli, kdy budou jenom muži sedět na pražském magistrátu, tak, jelikož muži jezdí mnohem častěji auty než ženy, tady budeme mít velmi silnou autopolitiku. Protože každý chlap přece jezdí do práce. Žena tam s tím kočárkem jezdí tou tramvají a trápí ji, že třeba jenom každá 5. tramvaj je bezbariérová,“ uvedla. Tento pohled lze aplikovat i na další oblasti, ve kterých mají ženy často rozdílné zkušenosti než muži. Toto tvrzení podporuje například analýza zaměřená na země OECD, která poukázala na to, že vyšší zastoupení žen je spojeno s růstem podílu výdajů na vzdělávání. (Chen, 2009)

Závěr

Participaci žen v mládežnických politických organizacích je třeba zkoumat v širším politickém kontextu. Nízký podíl žen v těchto organizacích lze spojit s celkovým nižším zájmem žen o vstup do politiky, který je ovlivněn celkově rozšířeným předpokladem, že politika je spíše „mužskou záležitostí“. Vzhledem k tomu, že mládežnické politické organizace mohou být vnímány jako jakási „brána do politiky“, můžeme v tomto případě pozorovat jakýsi efekt

“začarovaného kruhu”, kdy nízké zastoupení žen vede k nižšímu zájmu žen o politickou participaci a naopak.

Ženy, které se do mládežnické politické organizace rozhodnou navzdory tohoto efektu vstoupit, spojuje zájem o politiku od mladého věku, případně vliv rodiny a známých. Jejich motivace ke vstupu se příliš neliší od motivací mužů, avšak s dvěma výjimkami - ženy oproti mužům méně často uváděly, že je ke vstupu motivovala možnost seznámit se s lidmi s podobnými zájmy. Ženy také jako jednu z motivací méně často označovaly možnost kandidovat ve volbách. Bylo také zjištěno, že ženy ke vstupu vede ve většině případů kombinace více důvodů, mezi něž patří například zájem o smysluplné trávení volného času, možnost dělat něco ve prospěch společnosti, možnost se něco nového naučit, nebo také politické ambice. Právě vstupní ani aktuální politické ambice mužů a žen odpovídajících na můj dotazník statisticky významně nelišily. V tomto kontextu je třeba zmínit zahraniční studii, která naproti tomu naopak poukázala na vyšší ambice mužů v případě volených funkcí, přestože na volených funkcích byla míra ambic téměř vyrovnaná. Mezi členy a členkami mládežnických politických organizací, kteří vyplnili dotazník, jsem nenašla statisticky významný rozdíl ani u četnosti kandidatury ve volbách, ani u výsledném podílu respondentů, kteří byli zvoleni. V tomto kontextu je zajímavé výše zmíněné zjištění, že ženy výrazně méně často uváděly kandidaturu ve volbách jako jednu z motivací při vstupu. Přestože pouze 15 % žen vstoupilo do mládežnické politické organizace s tímto zájmem, nakonec ve volbách kandidovala celá polovina z celkového počtu respondentek. Pro 20 % z respondentek pak byla jejich kandidatura úspěšná a vedla k získání volených funkcí konkrétně na komunální či krajské úrovni. Během rozhovorů se také potvrdilo, že politické ambice členek mládežnických politických organizací mohou být různé a že se mohou v průběhu času měnit.

Mezi podílem žen a mužů držících funkce v rámci mládežnických politických organizací nebyl nalezen statisticky významný rozdíl, což se týká také aktivity v rámci organizace a délky členství. Mezi respondentkami převažuje vnímání organizace jakožto bezpečného prostředí a většina z nich, až na jednu výjimku, se v nich nesečkala s tím, že by na ně jejich pohlaví mělo v rámci organizace nějaký negativní vliv. Respondentky naopak usuzují, že ženy jsou v důsledku svého nízkého zastoupení více viditelné, z čehož mohou pramenit určité benefity.

Jinak tomu bohužel bylo v rámci další politické participace respondentek. Prokázalo se, že si z působení v politických stranách či institucích ženy nezřídka odnášejí osobní či přenesené zkušenosti se sexistickým chováním. Politika je často vnímána jako prostředí nepříteliš přívětivé k ženám a rozhovory tento předpoklad bohužel potvrdily. Ženy, které jsou členkami v mládežnických politických organizacích, silně vnímají předsudky proti ženám v politice, které prostupují jak společností, tak politikou samotnou.

Jsou si vědomy také odlišných očekávání společnosti od mužů a žen. Ta ženy často staví do role pečovatelek, tato role je ale těžko slučitelná s nároky, které jsou kladeny na profesionální politiky. Předpokládá se, že žena dá přednost rodině před politickou kariérou. Pokud chce žena skloubit politické působení s péčí o děti, setkává se s řadou překážek, protože politické strany ani politické strany nejsou nastaveny takovým způsobem, který by toto usnadňoval. Příkladem mohou být dlouhé schůze pozdě večer. Tyto aspekty ovlivňují ženy negativněji než muže, protože od žen se spíše než od mužů očekává, že hlavní zodpovědnost za péči o děti převezmou právě ony. Respondentky často vyzdvihovaly zásadní roli, kterou pro ženy s dětmi v politice představuje podpora partnera. Není však zaručené, že žena najde takového životního partnera, který bude ochoten ji podpořit a participovat na poli domácnosti, které je stále podle genderových stereotypů spojované primárně s ženskou rolí. Dvě respondentky zmínily, že se jejich politická aktivita již negativně podepsala na navazování či udržení vztahu. To, že rodina představuje pro političky větší limit v kariéře než pro politiky, se může projevit ještě před samotným startem politické kariéry na vyšší úrovni. Některé respondentky si všimly snížené aktivity žen po založení rodiny již v kontextu participace v samotné mládežnické politické organizaci. Navíc ženy se mohou s negativním vlivem genderových stereotypů souvisejících s péčí o děti setkat ještě před samotným založením rodiny, a to v podobě automatického očekávání, že mladé ženy v určitém věku porodí a to zkomplikuje výkon jejich případného mandátu, který však ještě ani nemohly získat.

Právě opatření, která vyjdou vstříc rodičům v politice, mohou podle respondentek podpořit vyšší zastoupení žen v této oblasti. Většina respondentek se také vyjádřila pro zavedení nějaké formy kvót, které by pomohly dosáhnout rovnějšího zastoupení žen. Názory na jejich konkrétní podobu se lišily. Podpora kvót přitom automaticky nekorespondovala s mírou progresivismu strany, ve které měly členství. Některé respondentky, které se vyjádřily na podporu kvót, tento postoj totiž zastávaly navzdory postoji vlastní strany, čehož si byly ve

všech případech vědomy. Myšlenku kvót naopak odmítla respondentka, jejíž strana se oproti většině ostatních stran spojených s dalšími respondentkami profiluje více liberálně. Zároveň platí, že ne všechny změny je možné udělat jednoduchým systémovým opatřením. Za zásadní aspekt považují respondentky změnu celkového nastavení společnosti, kterou stále ovlivňují předsudky, jež se negativně promítají i do politiky samotné.

Není pochyb o tom, že ženy mohou do politiky přinést jiné pohledy, než muži. Dokazují to zahraniční studie a tento názor zastávají také členky mládežnických politických organizací. Zastoupení žen v politice je v České republice stále poměrně nízké a zdaleka se nepřibližuje jejich podílu v populaci. Protože zkušenosti žen se v mnoha oblastech často liší od zkušeností mužů, jejich nízká reprezentace může mít reálné negativní dopady na politická rozhodnutí.

Mládežnické politické organizace lze vnímat jako určitou “bránu do politiky”, která hraje roli v rekrutaci a přípravě budoucích politických elit. Jedná se o bránu, která je ženám otevřená, mladé ženy však o vstupu většinou ani neuvažují, neboť politiku vnímají jako převážně mužské prostředí. To je navíc v běžném diskurzu vnímáno jako prostředí do značné míry nepřívětivé, zvláště pro ženy. Tyto předsudky vůči politice mají bohužel určitý reálný základ. Pouze menšina mladých žen se do mládežnických organizací rozhodne vstoupit, a jedná se zpravidla o nadprůměrně aktivní a motivované ženy, které mají zájem ovlivňovat veřejné dění. V běžné politice, mimo relativně otevřenější prostředí mládežnické politické organizace, získá však velká část z nich určité negativní zkušenosti s předsudky vůči ženám. Ukazuje se, že i když mládežnické politické organizace mohou hrát důležitou roli v přípravě budoucích lídryň, první a poslední kroky v procesu politické cesty žen jsou stále negativně ovlivněny nastavením politického prostředí i společnosti. Právě mladí lidé však mohou hrát roli ve změně tohoto nastavení.

Motivace, zkušenosti a politické ambice členů mládežnických politických organizací jsou v českém prostředí stále poměrně neprozkoumanými oblastmi. Výzkumů, které by byly zaměřeny tímto směrem a zároveň by zohledňovaly vliv pohlaví, je naprosté minimum také v cizojazyčné odborné literatuře. Jedním z cílů mé bakalářské práce bylo upozornit na tuto oblast, které se nedostává mnoho pozornosti. Má bakalářská práce však zdaleka nemůže obsáhnout celou komplexnost daného tématu a do budoucna na tomto poli existuje poměrně široký prostor pro výzkum. Jedná se jistě o zajímavé téma se společenským přesahem, které si zaslouží další bádání.

Summary

Women's participation in youth political organizations needs to be examined in a broader political context. The low proportion of women in these organisations can be linked to the overall lower interest of women in entering politics, which is influenced by the general assumption that politics is more of a 'male thing'. Given that youth political organisations could be perceived as a kind of 'gateway to politics', a kind of 'vicious circle' effect can be observed in this case, where low female representation leads to lower interest of women in the political participation and vice versa.

The women who decide to join a youth political organisation despite this effect are united by their interest in politics from a young age, or by the influence of family and friends. Their motivations for joining do not differ much from those of men, but there are two exceptions - women were less likely than men to report that they were motivated to join by the opportunity to meet people with similar interests. Women were also less likely to cite the opportunity to stand for election as a motivation. Women were also found to be motivated to join in most cases by a combination of several reasons, including an interest in meaningful leisure time, the opportunity to do something for society, the chance of learning something new, or a political ambition. Neither the entry nor the current political ambitions of men and women responding to my questionnaire were statistically significantly different. In this context, it is worth mentioning a foreign study which on the other hand, pointed to higher ambitions of men in the case of elected positions, although the level of ambition was almost equal in elected positions. I haven't found statistically significant difference between male and female members of youth political organisations who completed the questionnaire, either in the frequency of standing for election or in the resulting proportion of respondents who were elected. Interesting in this context is the finding mentioned above that women were significantly less likely to cite running for election as one of their motivations for joining. Although there is just 15 % of women who joined a youth political organization with this interest, a full half of the total number of respondents ended up running in the elections. For 20 % of the women respondents, their candidacy was successful and led to winning elected positions specifically at the municipal or regional level. It was also confirmed during the

interviews that the political ambitions of female members of youth political organisations could be changed over the time.

No statistically significant difference was found between the proportion of women and men holding positions within youth political organisations, which also relates to activity within the organisation and length of membership. The perception of the organisation as a safe environment is prevalent among female respondents and most of them, with one exception, did not experience their gender having any negative influence within the organisation. On the contrary, respondents conclude that women are more visible due to their low representation, which may result in some benefits.

This was unfortunately not the case for other political participation of female respondents. It has been shown that women often take away personal or transferred experiences of sexist behaviour from their involvement in political parties or institutions. Politics is often perceived as a not very women-friendly environment and the interviews unfortunately confirmed this assumption. Women members in youth political organisations have a strong perception of the prejudice against women in politics that permeates both society and politics itself.

They are also aware of society's different expectations of men and women. The latter often place women in the role of caregivers, but this role is hardly compatible with the demands placed on professional politicians. It is assumed that a woman will put her family before her political career. If women want to combine political work with childcare, they encounter a number of obstacles because political parties and political parties are not set up in a way that facilitates this. Long lasting meetings late in the evening could be used as an example. These aspects affect women more negatively than men because women are expected to take the main responsibility for childcare rather than men. Respondents often highlighted the crucial role of partner support for women with children in politics. However, it is not guaranteed that a woman will find a life partner who is willing to support her and participate in the domestic sphere, which is still primarily associated with the female role according to gender stereotypes. Two respondents mentioned that their political activism has already had a negative impact on establishing or maintaining a relationship. The fact that family is a greater

career limit for female politicians than for male politicians may be evident even before the actual start of a political career at a higher level. Some respondents noticed the reduced activity of women after starting a family already in the context of participation in the youth political organization itself. In addition, women may encounter the negative impact of gender stereotypes related to childcare even before starting a family, in the form of an automatic expectation that young women will give birth at a certain age, making it difficult for them to carry out their potential mandate, which they may not have even obtained yet. According to the respondents, it is precisely measures that accommodate parents in politics that can encourage greater representation of women in this area. The majority of respondents were also in favour of introducing some form of quotas to help achieve more equal representation of women. Opinions on their specific form has been varied. Support for quotas did not automatically correlate with the degree of progressivism of the party in which they were members. In fact, some of the women respondents who expressed support for quotas did so despite the position of their own party, of which they were in all cases aware. In contrast, the idea of quotas was rejected by a respondent whose party had a more liberal profile than most of the other parties associated with the other respondents. At the same time, it is true that not all changes could be made by simple systemic measures.

There is no doubt that women can bring different perspectives to politics than men. This is proven by foreign studies and is also the view of members of youth political organisations. The representation of women in politics in the Czech Republic is still relatively low and does not come close to their share in the population. As women's experience often differs from that of men in many areas, their low representation can have real negative effects on political decisions.

Youth political organisations could be seen as a kind of 'gateway to politics', playing a role in recruiting and preparing future political elites. It is a gateway that is open to women, but young women usually do not even consider joining because they perceive politics as a predominantly male environment. Moreover, it is perceived in mainstream discourse as a largely unwelcoming environment, especially for women. Unfortunately, these prejudices against politics have a certain real basis. Only a minority of young women choose to join youth organisations, and these are generally above-average active and motivated women who

are interested in influencing public affairs. However, in mainstream politics, outside the relatively more open environment of a youth political organisation, a large proportion of them will have gained some negative experience of prejudice against women. It appears that although youth political organisations can play an important role in preparing future women leaders, the first and last steps in the process of women's political journey are still negatively influenced by the setting of the political environment and society. However, it is young people who can play a role in changing this setting.

The motivations, experiences and political ambitions of members of youth political organisations are still relatively unexplored areas in the Czech environment. Research that focuses in this direction and also takes into account the influence of gender is minimal in the foreign language literature. One of the aims of my bachelor's thesis was to highlight the area, which has not received much attention. However, my bachelor's thesis is far from being able to encompass the full complexity of the topic and there is quite a wide scope for future research in this field. It is certainly an interesting topic with social overlap that deserves further research

Použitá literatura

- Binderkrantz, A. S., Nielsen, M. K., Pedersen, H. H., & Tromborg, M. W. (2020). Preparliamentary party career and political representation. *West European Politics*, 43(6), 1315–1338.
- BOLIN, Niklas; BACKLUND, Anders; JUNGAR, Ann-Cathrine. Attracting tomorrow's leaders: Who joins political youth organisations for material reasons?. *Party Politics*, 2023, 29.3: 527-539.
- Junge Union - Unsere Struktur. Junge Union - Startseite [online]. Copyright © 2023 junge [cit. 11.05.2023]. Dostupné z: <https://www.junge-union.de/ueber-uns/struktur/>
- HEIDAR, Knut; PEDERSEN, Karina. Party feminism: Gender gaps within Nordic political parties. *Scandinavian Political Studies*, 2006, 29.3: 192-218.
- HENDL, Jan. 2005. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 407 s. : il., tab. ; 22 cm.
- Hooghe, M., Stolle, D., & Stouthuysen, P. (2004). Head start in politics: The recruitment function of youth organizations of political parties in Belgium (Flanders). *Party Politics*, 10(2), 193–212.
- HOOGHE, Marc; STOLLE, Dietlind. Youth organisations within political parties: political recruitment and the transformation of party systems. Revisiting youth political participation. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2005, 43-190.
- CHEN, Li-Ju. Female policymakers and educational expenditures: cross-country evidence. Available at SSRN 1117552, 2009.
- KOUBA, Karel, Ondřej FILIPEC a Marie NÁLEPOVÁ. Proč jsou ženy v české politice podreprezentovány?. *Politologický časopis* [online]. Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity v Brně, 2013, XX(4), 372-391 [cit. 2023-05-12]. ISSN 1211-3247
- KUBÁČEK, Jan. Politolog: V mládežnicích si strany vychovávají své budoucí tváře, idnes [online]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/volby/rozhovor-politolog-kubacekmladeznicke-organizace-cesko-strany-komunalni-volby.A220713_095114_domaci_lre.
- Politicon.eu, České mládežnické organizace – politicon.eu.– názory a komentáře [online].

Dostupné z: <https://politicon.eu/2018/03/ceske-mladeznicke-organizace/>

RAINSFORD, Emily. UK political parties' youth factions: A glance at the future of political parties. *Parliamentary affairs*, 2018, 71.4: 783-803.

RECCHI, Ettore. Politics as occupational choice: Youth self-selection for party careers in Italy. *European Sociological Review*, 1999, 15.1: 107-124.

SLAVÍKOVÁ, Hana. *Mládežnické organizace politických stran v České republice*. Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra politologie. Vedoucí práce Perottino, Michel.

WEBER, Regina. Political participation of young people in political parties: A literature review of influencing factors on the macro, meso and micro level of participation. 2017, 379–396.

WEBER, Regina. Why do young people join parties? The influence of individual resources on motivation. *Party Politics*, 2020, 26.4: 496-509.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Informované souhlasy